

ТЕМА: 16 ЛИСТОПАДА – МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- **Що таке толерантність?**
- **Чому так важливо бути толерантними?**

Завдання:

1. Допомогти дітям зрозуміти й осмислити що таке толерантність.
2. Дати уявлення дітям про те, як діяти у разі порушення їхніх прав.
3. Виробляти у дітей почуття самоповаги, поваги до інших людей.

Очікувані результати:

1 – 2 класи	
Мовно-літературна освітня галузь	- з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції) [2 МОВ 1-1.1-1]; - пояснює значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному [2 МОВ 1-1.6-3]; - поповнює власний словниковий запас [2 МОВ 1-1.7-3]; - розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого [2 МОВ 1-1.8-1]; - словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів [2 МОВ 2-2.2-3]; - пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду [2 МОВ 2-2.2-4]; - створює прості тексти за допомогою цифрових пристроїв (питання, вибачення, подяка, побажання, прохання, поздоровлення, запрошення, порада, згода, відмова тощо) [2 МОВ 3-3.2-11]; - використовує доречно поширені графічні зображення смайлів [2 МОВ 3-3.2-2]; - визначає тему і головну думку простих візуальних медіатекстів [2 МОВ 4-1.4-7];

	-аналізує звуковий склад слова (кількість складів, наголошений та ненаголошені склади, голосні та приголосні звуки) [2 МОВ 5-4.1-1]; творює нові слова на основі запропонованих (замінює звуки, міняє послідовність складів, замінює або об'єднує частини слова) [2 МОВ 5-4.2-1];
Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь	розпізнає вияви неповаги та приниження [2 СЗО 1.1-1]; - уникає виявів неповаги та приниження у власній поведінці [2 СЗО 1-1.1-21]; - належно реагує на цькування, тиск та приниження [2 СЗО 1 1.1-31]; - пояснює, що всі люди (зокрема діти) мають право захищати свою гідність і недоторканість свого тіла [2 СЗО 1-1.1-4]; - описує свої почуття в різних ситуаціях [2 СЗО 2-2.2-41]; - пояснює, чому небезпечно та шкідливо дражнити або залякувати інших [2 СЗО 2-2.2-51]; - відстоює свою позицію, за потреби кажучи «ні» [2 СЗО 2 4.4-2]; - пояснює, чому треба ставитися з повагою до інших осіб, їхнього походження [2 СЗО 2-4.4-5]; - визначає дії, які його / її ображають [2 СЗО 2-1.2-1]; - підтримує та приймає інших [2 СЗО 2-1.2-2]; - встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі [2 СЗО 2-1.4-1]; - дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими в різних життєвих ситуаціях [2 СЗО 3-1.4-6];
Громадянська та історична освітня галузь	- розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому [2 ГІО 1-6.1-1]; - аналізує свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється з-посеред інших і які надають йому / їй неповторності [2 ГІО 1-6.1-2]; - досліджує і представляє (на прикладі однолітків і родини) неповторність кожної людини, беручи до уваги зовнішність, поведінку, характер, уподобання тощо [2 ГІО 1-6.1-3]; - пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють [2 ГІО 2-7.2-1]; - залучає людей, зокрема й тих, які відрізняються від нього / неї, до спілкування, гри, навчання [2 ГІО 2-7.2-2]; - надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку [2 ГІО 2-7.2-3]; - уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших [2 ГІО 2-7.2-4]; - моделює ситуації / грає рольові ігри, у яких підтримує та підбадьорює інших [2 ГІО 2-6.3-1];

	- розпізнає ситуації (із казок, оповідань, власного досвіду), у яких хтось зазнав образ, пояснює, як діяти в таких ситуаціях [2 ГІО 2-6.3-2]; - встановлює, що, попри неповторність кожного, всі люди рівні, бо вони - люди [2 ГІО 2-6.3-3].
--	---

3 – 4 класи	
Мовно-літературна освітня галузь	- обговорює усне повідомлення в парі або групі для пошуку додаткових аргументів або спростування наведених [4 МОВ 1-1.1- 3]; - зіставляє почуте з власним досвідом [4 МОВ 1-1.1-4]; - зіставляє тему і головну думку усного повідомлення з власними спостереженнями, поведінкою, досвідом [4 МОВ 1-1.4-3]; - пояснює можливий вплив висловлення на слухача [4 МОВ 1-1.4-4]; - ініціює дискусію, висловлюючи власні погляди і слухаючи інших [4 МОВ 1-1.6-3]; - висловлює доброзичливо своє ставлення до думок інших (поділяє їх повністю, частково чи аргументовано відхиляє) [4 МОВ 1-1.6-4]; - передбачає й описує свої емоції та емоції співрозмовника, коли пропонує для читання або перегляду книгу, фільм, гру тощо [4 МОВ 1-1.8-1]; - доречно використовує у власному мовленні формули мовленнєвого етикету, зважає на різні види тональності (звичайна, фамільярна, вульгарна) [4 МОВ 1-1.8-2]; - зіставляє прочитане із власним життєвим досвідом [4 МОВ 2-2.1- 9]; - встановлює причиново-наслідкові зв'язки між подіями, вчинками персонажів та їхніми стосунками з іншими персонажами [4 МОВ 2- 2.2-8]; - записує свою думку про предмет висловлення; формулює запитання та відповіді під час письмового спілкування [4 МОВ 3-3.1-6]; - оформлює власне висловлення зрозуміло, дотримуючися норм літературної мови, за потреби звертається до словників [4 МОВ 3- 3.1-7]; - створює ігри зі словами на основі запропонованих [2 МОВ 5-4.2- 1]
Соціальна і здоров'язбережув	- досліджує особисті відносини (конфлікт, пробачення, довіра, заздрість, підтримка) [4 СЗО 2- 2.2-1];

альна освітня галузь	- оцінює наслідки порушення норм поведінки для себе та інших [4 СЗО 2-2.2-4]; - відзначає зміни емоцій, почуттів, настрою у співрозмовників і відповідно реагує [4 СЗО 2-2.2-5]; - протидіє виявам неповаги та приниження, наприклад, висловлюючи свою позицію, кажучи «ні» тощо [4 СЗО 2-1.2-1]; - пояснює іншим, що робити в ситуації, коли тебе дратують, цькують, утискають чи залякують [4 СЗО 2-1.2-2]; - демонструє іншим можливість вирішення конфліктів без насильства [4 СЗО 2-1.2-3]; - розпізнає та засуджує ознаки тиску і насилля [4 СЗО 2-1.4-1]; - висловлює та аргументує власну думку, поважаючи позицію інших та дослухаючись до спільних рішень [4 СЗО 3-1.4-1]; - оцінює свої вчинки з позиції їхньої доброчинності [4 СЗО 3-1.4-2]; - робить вибір, орієнтуючись на доброчинність, і пояснює його [4 СЗО 3-1.4-4]; - спілкується з дітьми іншої статі, демонструючи повагу, приязнь та щирість у стосунках [4 СЗО 3-1.4-5]; - вислуховує інших для підтримки та розуміння їхніх почуттів [4 СЗО 3-1.4-6]; - спілкується, щоб висловити свої емоції та вдячність [4 СЗО 3-1.4-7]; досліджує вплив зауважень/порад інших на власну поведінку [4 СЗО 3-4.4-1]; - критично оцінює власну реакцію на зауваження/поради інших [4 СЗО 3-4.4-2]
Громадянська та історична освітня галузь	- пояснює, які права він / вона має [4 ГІО 1-6.2-1]; - аргументує, що права людини, зокрема дитини, завжди слід поважати та захищати [4 ГІО 1-6.2-2]; - пояснює, чому слід реагувати на факти зневаги до людської гідності та порушень прав дитини; поводить так, щоб не ображати гідність інших (дітей і дорослих) [4 ГІО 1-6.2-3]; - висловлює своє ставлення до порушення прав дитини та до дій на захист цих прав за допомогою виражальних засобів мистецтва (оповідає, малює, театралізує та ін.) [4 ГІО 1-6.2-4]; - радить друзям / однокласникам, куди можна звернутися по захист, коли порушують права дитини [4 ГІО 1-6.2-5]; - виявляє інтерес до власних традицій і традицій інших сімей / культур, ставиться до них із повагою [4 ГІО 2-7.1-4]; - доводить на конкретних прикладах важливість приймати кожну людину як неповторну та рівну іншим, незалежно від її раси, кольору шкіри, переконань, статі, походження,

	майнового стану, місця проживання, фізичних і розумових особливостей та інших ознак [4 ГІО 2-6.3-1]; - аргументує цінність різних людей у класі / школі / спільноті [4 ГІО 2-6.3-2]; - добирає приклади поведінки персонажів та життєвих ситуацій, щоб проілюструвати важливість рівності між людьми [4 ГІО 2-6.3-3]; - аналізує наслідки порушення особою засад рівності та справедливості [4 ГІО 2-6.3-4]; - пояснює, що кожна людина має право на приватний простір [4 ГІО 2-6.3-5]; - аргументує, чому не можна цькувати інших [4 ГІО 2-6.3-6]; - пояснює, як діяти, коли ти стаєш свідком або жертвою цькування [4 ГІО 2-6.3-7]; - моделює поведінку в ситуаціях некоректного спілкування та свавілля з боку однолітків / дорослих [4 ГІО 2-6.3-8]; - досліджує традиції і звичаї свого регіону, порівнює їх із традиціями інших регіонів України, з європейськими традиціям [4 ГІО 5-1.3-4]; - визначає в текстах ситуації, у яких ідеться про порушення прав людини, зокрема і прав дитини [4 ГІО 5-3.2-2]
--	--

Примітка. Із поданого списку вчитель/учителька самостійно обирає очікувані результати, на досягнення яких буде спрямовуватися робота під час заняття або тематичного дня.

Робота з ребусом

Робота в групах. Розгадайте ребус

Скільки букв у слові *толерантність*? Звуків? Складів?

Вправа «Склади слова»

Робота в групах.

Використовуючи літери слова *т о л е р а н т н і с т ь* можна скласти **301** нове слово. А скільки слів вийде у вас.

Робота із тлумачним словником

Попрацюйте у групах і за допомогою тлумачного словника визначте, що таке толерантність.

Толерантність – це поблажливість, терпимість до чийхось думок, поглядів, вірувань, уподобань тощо.

Міні-лекція «Міжнародний день толерантності»

Міжнародний день терпимості (толерантності) був заснований у 1996 році. Його мета: звернути увагу всіх людей планети на важливість такої риси як – терпимість (толерантність).

Вправа «Візерунок»

Матеріали: аркуш тонкого паперу для кожного учня

Примітка. Вправа виконується із заплющеними очима і мовчки.

Учні беруть у руки аркуші паперу, заплющують очі. Учитель пропонує скласти аркуші навпіл, знайти середину лінії згину і відірвати шматочок паперу. Ще раз скласти аркуші навпіл і повторити дію. І так декілька разів.

Потім учні розплющують очі, розгортають аркуші. Піднімають свої аркуші догори.

Обговорення.

- Чи сподобалася вправа?
- Зверніть увагу на аркуші. Чи є серед них однакові?
- Як ви думаєте, чому?
- Чи можна сказати, що хтось із вас виконав завдання неправильно?
- Якщо у когось візерунок на аркуші відрізняється від вашого, чи можна вважати, що ця людина гірша від вас? Краща?
- Яким був би світ, якщо б ми всі були схожими один на одного, робили б все однаково?

Робота з текстом «Ми – різні, але ми – рівні»

Ми всі по-різному думаємо, бачимо, сприймаємо світ. Але від цього не стає хтось гіршим чи кращим. Ми – різні, але ми – рівні.

Кожна людина – як палець на руці. Ніхто не головний і ніхто не другорядний. Ніхто не важливіший за іншого. Усі – важливі. Ніхто не кращий за іншого – всі хороші. Всі потрібні разом, адже в цьому наша сила.

Поряд з нами завжди будуть люди, які в чомусь не схожі на нас. Але ж ми теж не схожі на них. Та як чудово, що ми є в цьому світі. І як добре, що ми всі різні, інакше життя не було б таким яскравим і жити було б нецікаво.

Від нашої несхожості нам буває іноді важко один з одним. Але й бути самотнім або самотньою – теж важко. Тому, щоб жити з усіма разом і почуватися комфортно, нам треба вміти поважати несхожість один одного, бути терпимими (толерантними) один до одного.

У Декларації принципів толерантності сказано: люди за своєю природою розрізняються зовнішнім виглядом, мовою, поведінкою, цінностями і мають право

жити в мирі та зберігати свою індивідуальність. І в цьому їм допоможе толерантність – терпиме ставлення один до одного.

Основні аспекти розуміння толерантності у Декларації принципів толерантності:

1.1. Толерантність означає повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності.

1.2. Толерантність – це не поступка, поблажливість або потурання. Толерантність – це насамперед активне ставлення, що формується на основі визнання універсальних прав і основних свобод людини. Толерантність повинні виявляти окремі люди, групи, держави.

1.3. Толерантність – це поняття, що означає відмову від догматизму, від абсолютизації істини і утверджує норми, встановлені в міжнародних правових актах у галузі прав людини.

1.4. Вияв толерантності, який співзвучний повазі прав людини, не означає терплячого ставлення до соціальної несправедливості, відмови від своїх або поступки чужим переконанням.

Цікаво знати...

Термін «*толерантність*» вперше був використаний у медицині. Під толерантністю розуміють здатність людини переносити вплив якихось факторів. Так терміном «толерантність» лікарі називають звикання організму до медикаментів, при якому вони вже не мають лікувальної дії.

З часом це слово набуло інших значень: *поблажливість, терпимість*.

Вправа «Білий аркуш паперу»

Учитель показує дітям аркуш паперу, на якому є чорна пляма.

– Що ви бачите на аркуші?

(Примітка. Ймовірно, діти скажуть, що бачать пляму.)

Учитель. А хіба ви не бачите цей білий аркуш паперу – він такий великий, більший від цієї чорної плями! Ось так і в житті: ми помічаємо в людях погане швидше, хоча хорошого набагато більше. І лише одиниці бачать одразу «білий аркуш паперу».

Білошкірий і чорношкірий

(Притча)

Словничок

Потворний – той, який має непривабливу зовнішність.

Презирливо – зневажливо.

*Саж*а – чорний наліт на внутрішніх частинах печей, димоходів – продукт неповного згоряння палива.

Зустрілися одного разу дві людини. В однієї шкіра була білого кольору, а в іншої – чорного. Білошкіра людина сказала: «Який ти потворний! Наче весь сажею вимазаний!» Чорношкірий презирливо примружився і відповів:

– Який ти потворний, білошкірий! Ніби тебе всього обгорнули папером.

Сперечалися вони, сперечалися. Ніяк не могли дійти згоди. І вирішили звернутися до мудреця. Вислухав їх мудрець і сказав білошкірому:

– Подивися, який гарний твій чорношкірий брат. Він чорний, як південна ніч, і в ній, немов зорі, сяють очі його.

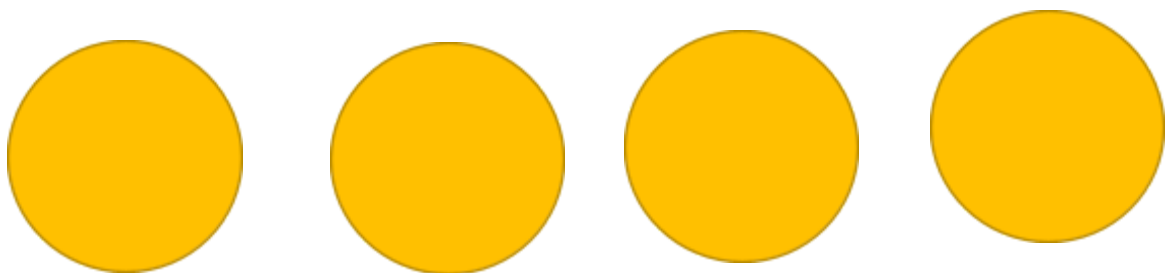
Потім мудрець звернувся до чорношкірого:

– А ти, друже, подивися, який гарний твій білошкірий брат. Він гарний, як блискучий білий сніг, що лежить на вершинах наших гір. А волосся його кольору сонця.

Чорношкірий і білошкірий засоромилися своєї суперечки та й помирилися.

А мудрець думав про майбутнє. І уявив він таку картину: кружляють у веселому хороводі, танцюючи і співаючи пісні, білошкірі, чорношкірі, жовтошкірі люди. І головне – не колір шкіри, а те, що цим людям добре разом.

- Запитайте дітей, який у них настрій після читання притчі? Чому?
- Запропонуйте дітям за допомогою смайликів зобразити настрій героїв притчі та власний настрій.

Обговорення.

– *Яка головна думка притчі?* (Ми всі різні, але кожен має свої достоїнства. Потрібно вчитися помічати та цінувати в людях їхні достоїнства.)

Цінна думка для життєвого досвіду

Люди існують один для одного. Інакшість людини – це не образа для навколишніх, а їх збагачення. Як добре, що ми – різні!

Вправа «Шлях до терпимості (толерантності)». Робота в групах

Учитель об'єднує учнів у групи. Кожна група отримує аркуш паперу А – 3, клей та картки, на яких записані слова: *миłosердя, гнів, миролюбність, безсердечність, прощення, рівність, повага, нестриманість, діалог, роздратування, сердечність, бійка, дружба, конфлікт, великодушність, суперечка, підтримка, співпраця, сварка, самоповага, співчуття, скупість, доброзичливість, неправда, згода, заздрість, доброта.*

Завдання. Прочитати слова на картках. Вибрати ті картки, на яких записані якості, дії, почуття, які допоможуть людям бути толерантними. У верхній частині аркушів записати слово «толерантність». Картки у формі сходинок викласти до слова «толерантність».

(Потім групи презентують свої роботи. Підбивається підсумок).

Учитель. Потрібно мати дуже багато терпіння, щоб навчитися терпінню, – говорить народна мудрість. Терпимість рятує світ. Будьте терпимими! Так просто бути добрим, толерантним. Потрібно тільки уявити себе на місці іншої людини, перш, ніж почати її засуджувати.

Зверни увагу! Терпимість (толерантність) – це не поступка, не поблажливість або потурання. Бути терпимим – це не означає бути байдужим до безвідповідальності, нечесності, бездушності, жорстокості. Толерантне ставлення зовсім не означає вседозволеність. Ніхто не відміняв морально-етичні норми. Пам'ятай, що вчинки, які порушують загальнолюдську мораль, не достойні поваги і не повинні сприйматися терпимо, толерантно.

Вправа «Синквейн»

Робота в групах. Завдання. Скласти вірш-п'ятирядок «Толерантність».

Толерантність

Необхідна, корисна.

Рятує, береже, допомагає.

Толерантність – якість мудрої людини.

Повага.

Вправа «Який колір»

- Заздалегідь заготуйте аркуші паперу (за кількістю дітей у класі), на яких написано слово *ТОЛЕРАНТНІСТЬ*.
- Запитайте дітей, з яким кольором / кольорами у них асоціюється це слово.
- Попросіть розфарбувати напис.
- Запитайте бажаючих, чому саме такий колір / кольори обрали.

Примітка. За домінуванням кольору можна виявити емоційне ставлення дитини до даного поняття.

- Разом з дітьми створіть панно «Кольорове дерево толерантності».

Панно́ (фр. *panneau*, від лат. *pannus* — шматок тканини) — частина поверхні стіни, стелі, дверей, обмежена рамкою і заповнена [живописом](#), [мозаїкою](#) або скульптурним рельєфом.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE>

Підбиття підсумків заняття. Рефлексія

- Що нового дізналися?
- Що таке толерантність?
- Чому так важливо бути толерантними?

Учитель. Хочеться вірити, що небо буде блакитним, а сонце – ясним! Стануть люди терпимими, і зроблять добрішим світ!

Використані джерела:

Міжнародний день толерантності. URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C_%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96

Декларація принципів толерантності. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503#Text

Слова з букв онлайн. URL:

https://slovazbukv.online/z_bukv/%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C